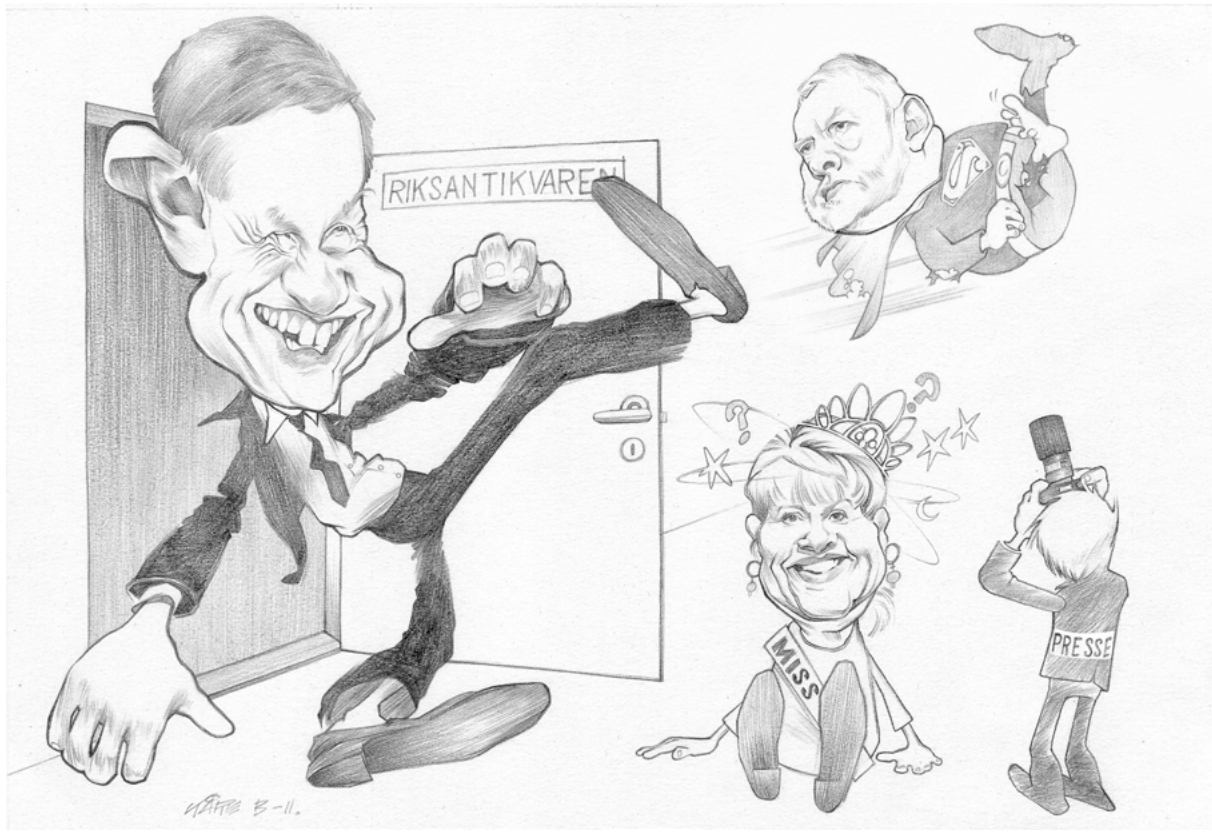

NY STORTINGSMELDING ANNONSERT

Fortidsminneforeningens nyhetstjeneste meldte 10. juni at statsråd Solheim vil komme med en ny stortingsmelding om kulturminnepolitikken. Er det nødvendig?

Tekst : Sjur Harby Illustrasjon Kåre Brynjulvsrud

Foto: Arne Åsen

Kulturhistoriker og arkeolog **Sjur Harby** er innehaver av Disen Kolonial, hvor han jobber med kulturarvrelaterte spørsmål og rådgivning. Harby skriver fast for Gamle Hus, Hager & Interiør, Nationen, Hamar Arbeiderblad, Kulturarven og er redaktør av medlemsbladet AquaVIT. I denne spalten deler han sine tanker og meninger om aktuelle saker innen kulturarv og bygningsvern.

Nyheten er så fersk at i skrivende stund er det lite vi vet om miljøvernminister Erik Solheims plutselige interesse for norsk kulturminnevern. Umiddelbart kan utspillet virke litt panikkartet. Forsommerens ramsalte aviskritikk av norsk kulturminneforvaltning generelt og Riksantikvarens unnfallenhet spesielt har trolig gjort større inntrykk på statsråden enn det hans innlegg i Aftenposten 18. mai d.å. kan tyde på.

En ny stortingsmelding har vært etterlyst i flere år, ikke minst av Fortidsminneforeningen som lenge har sett seg lei på de såkalte 2020-målene. Målene ble lansert i forrige stortingsmelding fra 2004-2005, der det blant annet het: «Fredede og fredningsverdige kulturminner og kulturmiljøer skal være sikret og ha ordinært vedlikeholds nivå innen 2020.» Som kjent har lite skjedd, og Riksrevisjonens rapport

fra 2009 avdekket en kulturarv som først og fremst kjennetegnes av sopp og råte.

Så derfor noen gode råd til Solheim dersom han nå skal i gang med sitt prosjekt: Det første han bør gjøre er å sørge for en eksternt evaluering av dagens forvaltningsmodell. Skal en ny Stortingsmelding gjøre noen forskjell må den bygge på realiteter og ikke på politisk ønsketenkning. I sak etter sak, for eksempel Nordli i Sørums, Villa Dammann i Oslo, Furuheim på Gol og Linnaegården i Sandefjord, ser vi at kommuner og fylkeskommuner enten aktivt bidrar til ødeleggelse eller toer sine hender og håper at Riksantikvaren skal gripe inn. Dette er en uholdbar situasjon som dels truer det lille som er igjen av den norske kulturarven, dels undergraver systemets autoritet og legitimitet. Glem festtalene om lokalt selvstyre og mer makt til kommunene.

Sørg for at delegert myndighet etter kulturminneloven flyttes fra fylkeskommunene til fylkesmannsembetene. Styrk Riksantikvaren som sentralt forvaltningsorgan og vurder om Miljøverndepartementet fortsatt skal være høyeste myndighet i kulturminneforvaltningen. Mye taler for at også et departementsskifte er nødvendig om det skal bli en reell endring.

Så er det økonomien. Den har vært og er fremdeles elendig. I St.meld. nr. 26, 2006-2007 het det følgende om Regjeringens ambisjoner: «I 2009 skal det videre arbeidet fram mot jubileumsåret 2014 konkretiseres. Målet er at 2014 skal bli en markering av at Norge som miljønasjon har fått satt i stand en hoveddel av sine fredete kulturminner.» Som redaktør John Arne Balto i Fortidsminneforeningen fremhevet i sitt innlegg i Breidablikk 26. mai, forutsatte målet en årlig økning av tilskuddsmidlene på 44 millioner kroner. Realitetene er imidlertid at den såkalte opptrappingsplanen hittil ikke har resultert i mer enn 123 millioner gjen-

nom de siste seks år, mot 264 millioner som planen forutsatte. Dårligst gikk det nå i 2011 med tre millioner kroner, der midlene i tillegg er øremerket tekniske og industrielle kulturminner.

Det finnes i dag få, om noen, økonomiske insentiver for vedlikehold av kulturhistoriske anlegg. Enten du skal rydde en gravhaug, tette et tak, male en bygning eller stelle dine antikvariske vinduer, må du blø som eier. Offentlige midler er små, og søkerne er mange. Norsk Kulturminnefond var et godt tiltak da det ble etablert i 2002, men har siden fått store deler av sine midler beslaglagt av Miljøverndepartementets egne prioriteringer, for eksempel de omdiskuterte verdiskapingsprosjektene eller bevaringsprogrammet for fredede bygninger i privat eie. Heller ikke forvaltningskapitalen har det skjedd noe med de siste årene. Siden 2009 har den ikke blitt tilført en krone og ligger fremdeles på 1,4 milliarder kroner.

Men aller viktigst er det at Solheim gjennom en kulturminnemelding gjenrei-

ser tilliten til selve systemet. For vårens mediefokus har først og fremst avkledd kulturminneforvaltningen og vist oss en lukket verden med sin egen moral og sin egen etikk. Den tillit som ethvert forvaltningsapparat er avhengig av i sin myndighetsutøvelse forvitrer i et urovekkende tempo. Forlegger Erling Kagge har gjentatte ganger påpekt at Byantikvaren i Oslo farer med usannheter, Riksantikvarens kommunikasjonssjef Siri Wolland har fått sine fremsatte påstander i Aftenposten 11. mai plukket pent fra hverandre, og 26. mai avslørte Dagbladet at dokumenter om Linnaeegården i Sandefjord var sendt riksantikvar Holme under hånden for, som det het: «På den måten unngår man journalføring o.l., som i neste omgang gjør det til en sak»

Det er derfor mye som taler for at Solheim i tillegg til en evaluering av selve systemet bør vurdere om seilassen over hodet kan fortsette med dagens mannskap.

ANNONSE

Vår kulturarv må ha en vaktbikkje

Som leser av Gamle Hus, Hager & Interiør er du trolig en av mange med interesse for å ta vare på norsk kulturarv. Kanskje har du ditt eget bevaringsprosjekt.

Siden 1844 har Fortidsminneforeningen stilt seg i spissen for kulturminnevernet i Norge. Blir du medlem i Fortidsminneforeningen, blir du medeier i stavkirker, klosterruiner, loft, buer og gårdsanlegg over hele landet. Du får medlemsblad og årbok. Du får også tilbud om foredrag, håndverkskurs og turer. Like viktig er det at du blir med og kjemper for bevaring av kulturminner og kulturmiljøer.

I dag er vi 7200 medlemmer. Vi vil gjerne bli flere. Meld deg inn på www.fortidsminneforeningen.no

FORTIDSMINNEFORENINGEN
The Society for the Preservation of Norwegian Ancient Monuments

